

Lille katekisme

I dag tar vi i bruk en flunkende ny salmebok. Salmeboka har til alle tider vært en viktig del av den kristne trosformidlingen. Vi begynner denne prekenen med å slå opp i salmeboka, ikke på et nummer, men på en side, side 1133. Legg merke til at i forhold til den gamle, har denne nye en avdeling bak med bønnebok, minne- og trøsteord og Luthers lille katekisme. Dette er alt sammen ganske så oppbyggelig lesning. Mange salmer er rene prekener ut fra Skriften. Enda mer systematisk blir den kristne troen gjennomgått i Den lille katekismen. Katekismen vil jeg tro noen av dere eldre har lært, kanskje pugget utenat i konfirmasjonsundervisningen. I Luthers lille katekisme er det med forklaringer til ulike sider av vår kristne lære.

Hvis dere slår opp i salmeboka på side 1265 så ser dere første del av Den lille katekisme. Første del er de ti bud. Her har vi budene med forklaringer.

Så kan vi bla fram til side 1268. Her har vi den vanlige trosbekjennelsen med forklaringer. I dag på pinsedagen handler det om Den hellige ånd. Den hellige ånd er troens tredje artikkel. Det er på side 1269, om Den hellige ånd og hvordan han gjør hellig. Vi leser:

«Jeg tror på Den Hellige Ånd, en hellig, allmenn kirke, de helliges samfunn, syndenes forlatelse, legemets oppstandelse og det evige liv. Amen.

Hva menes med det?

Svar: Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus eller komme til ham, min Herre. Men Den hellige ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver, helliggjort meg og holdt meg fast i den sanne tro. På samme måte kaller, samler, opplyser og helliggjør han hele den kristne kirke på jorden, og bevarer den hos Jesus Kristus i den ene sanne tro. I denne kristne kirke tilgir han daglig alle synder hos meg og hos alle som tror. På den ytterste dag skal han vekke opp meg og alle døde og gi meg og alle som tror på Kristus, evig liv.» N13. s.1269f.

Dette er hva den kristne tro lærer om Den hellige ånd i en kortversjon, noe av det viktigste. Så skal vi snart høre dagens prekentekest, og la oss lytte etter og tenke på om det er noe i katekismen som gir gjenklang i bibelteksten, eller motsatt. La oss først reise oss og syngte vårt høytidsvers.

Høytidsvers nr. 228: O lue fra Guds kjærlighet.

Prekentekest: Joh 20,19-23

Det var om kvelden den første dagen i uken. Av frykt for jødene hadde disiplene stengt dørene der de var samlet. Da kom Jesus; han sto midt iblant dem og sa: «Fred være med dere!» Og da han hadde sagt det, viste han dem sine hender og sin side. Disiplene ble glade da de så Herren. Igjen sa Jesus til dem: «Fred være med dere! Som Far har sendt meg, sender jeg dere.» Så åndet han på dem og sa: «Ta imot Den hellige ånd. Dersom dere tilgir noen syndene deres, da er de tilgitt. Dersom dere fastholder syndene for noen, er de fastholdt.»

Slik lyder det hellige evangelium.

Fred være med dere

Det skjedde i påsken. La oss spole tilbake. Jesus ble drept. Jesus var død. Apostlene holdt til bak stengte dører. De var redde for jødene, redde for å lide samme skjebne som Jesus. I en moderne rettsstat virker en slik frykt overdreven, men en titt ut i den store verden viser hva opphissede menneskemengder kan få seg til å gjøre når det oppstår lynsjestemming.

Det var om kvelden den første dagen i uken. Vi vet at den første dagen var oppstandelsesdagen. Så med ett, til tross for stengte dører stod Jesus midt blant disiplene og sa «fred være med dere.» Hilsenen betyr til vanlig bare god kveld, hei eller liknende. Det var en helt vanlig hilsen, men denne helt bestemte gangen var det tydelig at Jesus mente noe mer med det han sa. Først viste Jesus sine hender og sin side. Hendene med merker etter nagler som var kjørt igjennom, og siden der spydet hadde laget et dypt sår. Se bare altertavlen her hvordan naglemerkene synes, hvordan Jesus har seiret.

Så sa han enda en gang, som for å understreke hvert ord: «Fred være med dere.» I stedet for en vanlig intetsigende hilsen som hei eller god kveld, så viste Jesus ved å holde frem sårmerkene og å gjenta ordene at hilsenen betydde det ordene sa. Jesus kom med fred.

Siden uminnelige tider har jødene sagt sitt shalom. Nå, etter det som skjedde med Jesus er det som ordet dirrer over helt nye strenger og med en ny og langt fyldigere klang av fred. Allerede i avskjedstalen før påskehendelsene, hadde Jesus sagt: «Fred etterlater jeg dere, min fred gir jeg dere, ikke den fred som verden gir.» Joh 14,27. Nå holdt Jesus frem sårmerkene og viste på sin egen kropp hva freden hadde kostet. Den var dyrt kjøpt og betalt. Jesu eget legeme og blod.

Det var fra gammelt av en dyp kløft, en uoverstigelig avgrunn mellom mennesker og Gud. Det var et fiendtlig forhold, en menneskehet som brøt Guds lov og gikk sine egne veier. Slik hadde det vært siden uminnelige tider. Nå hadde Gud selv tatt fredsinitiativet. I 2Kor 5 forklares dette så tydelig.

«For det var Gud som i Kristus forsonet verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres misgjerninger.» Det var altså Gud som ville forsoning, og det var Gud som forsonet, og det står skrevet at Gud overgav ordet om forsoningen til sine apostler, til kirken. «Så er vi da utsendinger for Kristus, og det er Gud selv som formaner gjennom oss. Vi ber dere på Kristi vegne: La dere forsones med Gud!» 2 Kor 5,19-20.

Det er nemlig ikke slik at hele verden fra påskedag av har fred med Gud, og at det for kirken kun dreier seg om å fortelle dette. Det er mange i vår kirke som mener dette og forholder seg til Gud som om det skulle være slik. Men forsoningen er et tilbud fra Gud og Gud har gitt en formaning om å la seg forsones. En formaning er mer enn en oppfordring. For det er dessverre ikke slik at hele verden har sagt takk og amen til Guds tilbud om forsoning. Men

apostlene hadde fulgt Jesus og sagt ja til Gud og ja til alt som dette ja måtte føre med seg. Derfor fikk de høre ordene «fred være med dere.»

Åndens komme

De skulle bringe evangeliet ut til hele verden og bokstavelig talt gå ut med evangeliet. De trengte utrusning. Jesus sa til sine apostler: «'Som Far har sendt meg, sender jeg dere.' Så åndet han på dem og sa: 'Ta imot Den hellige ånd. Dersom dere tilgir noen syndene deres, da er de tilgitt. Dersom dere fastholder syndene for noen, er de fastholdt.'»

Forholdet mellom åndsutgytelsen på pinsedag og åndsutgytelsen som her fant sted, er det forskjellige tanker om hvordan henger sammen. Det som i hvert fall er klart, er at det oppdraget apostlene fikk, kunne de ikke utføre i egen kraft. Deres virke skulle være Den Hellige Ånds verk, like mye som de ordene de skulle tale måtte være Guds ord og ikke deres egne.

Med Gud som oppdragsgiver sier det seg selv at apostlene måtte bringe klar tale. Det var ikke et vagt og ullent budskap de kom med om at mennesker måtte bli mer vennligstilt overfor Gud, eller om at Gud nå var blitt mer tolerant i forhold til synd. Det var ikke slik at Gud og mennesker nå kunne møtes på halvveien som i et forliksråd, for så å bli enig om at begge parter firer litt hver på sine krav.

Kanskje hadde det vært lettere for mange hvis det var slik. Kanskje hadde flere slått til hvis de kunne gjøre en handel med Gud, betale litt selv, og Gud kunne til gjengjeld slakke litt av på kravene. Men slik var ikke budskapet apostlene fikk å gå med. Det disse forkynte var et budskap om at Gud fra tidenes morgen har villet forsoning, om at Gud selv har skaffet et sonoffer, om at menneskers synd som skilte fra fellesskapet med Gud nå er sonet og oppgjort takket være Jesus. Det mennesker formaner til å gjøre var og er å ta imot, la seg forsone med den hellige Gud, be Gud om tilgivelse for Jesu Kristi skyld.

«Dersom dere tilgir noen syndene deres, da er de tilgitt. Dersom dere fastholder syndene for noen, er de fastholdt.» Dette kalles nøkkelmakten. Nøkkelmakten ble gitt til apostlene. Den har siden fulgt som en forpliktelse gjennom ordinasjonen til prest og pastor og forstander i ulike kristne kirker. Den er ikke så mye en makt som den er et stort ansvar som følger med ordinasjonen. Hensikten er at mennesker skal bli frelst. Bindenøkkelen er gitt for at kristne som går sine egne veier bort fra Gud, skal få vite om sin situasjon og slik få mulighet til å vende om.

Forkynnelsen skal være klar på hva Guds ord sier, og det må sies med kjærlighet. Følgen av å gå sine egne veier bort fra Guds bud og vilje og unngå oppgjør, vil være å forlate forsoningen med Gud og Guds frelse. Når dette sies i klartekst er synden fastholdt. Gud inngår ikke kompromisser med synd, men viser i stedet til Jesus sine hender og side, til sårmerkene, til prisen Gud har betalt for at vi skulle få fred med Gud. «Men dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og rensar oss for all urett.» 1Joh 1,9.

Derfor er det også slik at «dersom dere tilgir noen deres synder, da er de tilgitt.» Kirken har fått overdratt denne fullmakten fra Jesus selv. Det kalles løse-nøkkelen. Til løsenøkkelen hører en fantastisk god ordning som er til en veldig stor hjelp for oss mennesker.

Åndens virkning

Igjen slår vi opp i den nye salmeboka. Denne gangen på side 1275. Der står det om skriftemålet. I kirken har vi en egen liturgi for dette. Skriftemålet, eller enkeltskriftemålet som det kalles, foregår slik at den som ber om å få skrifte, etter en samtale med presten bekjenner sin synd, og får deretter under håndspåleggelse høre ordene sagt til seg selv: «Etter vår Herre Jesu Kristi ord og befaling, tilsier jeg deg alle dine synders nådige forlatelse, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.» Vi prester har 100 % taushetsplikt i forbindelse med fortrolig informasjon.

For den som har dårlig samvittighet i forhold til Gud, er det godt å få høre disse ordene om syndsforlatelse og vite at det som var i veien, det er blitt tatt bort alt sammen, gjort opp av Jesus, vår bror. Det står skrevet i Jes 53: «For han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom.» Jes 53,5. Noen bedre legedom enn syndsforlatelse finnes ikke, og heller ikke noen bedre fred enn den fred som Jesus kan gi.

Fant du noe til felles mellom dagens prekentekst og katekismens forklaring til tredje trosartikkel? Jo, det er en sammenheng.

Vi ser at selv på pinsedag der vi vel gjerne tenker at alt handler om Den hellige ånd, der viser det seg at mye likevel handler om Jesus, om nådens midler, om kommunikasjon mellom Jesus og oss, og mellom oss og Jesus. Og dette har faktisk en indre logikk, for Åndens oppgave er nettopp dette å peke på Jesus. Jesus sier om Ånden i Joh 16,14: «Han skal herliggjøre meg, for han skal ta av det som er mitt, og forkynne det for dere.»

Jo, slik er det. Pinse handler om at Jesus kommer nær på en ny og usynlig måte. Så skjer det noe med oss når vi åpner oss opp for det som den treenige Gud, Fader og Sønn og Hellig Ånd vil i våre liv. Han er vår trøster, den som holder oss oppe og den som i mange fall beriker våre liv.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.